

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

Τι προσφέρει ο σχολικός κήπος;

Ανατρέχοντας στην ιστορία των σχολικών κήπων, διαπιστώνεται ότι, ο κυριότερος λόγος δημιουργίας τους ήταν η **βιωματική διδασκαλία**, η οποία ενθαρρύνει το μαθητή να συμμετάσχει ενεργά στη διαδικασία της μάθησης, τον προτρέπει να ερευνά, να ανακαλύπτει, να ενεργοποιεί τη φαντασία του και τη δημιουργικότητα του και του προτείνει την αναζήτηση ή τη δημιουργία νοήματος αντί της απομνημόνευσης πληροφοριών. Παράλληλα, η **ποικιλία των γνωστικών αντικειμένων** που μπορούν να διδαχθούν σε αυτόν προωθεί τη **διεπιστημονική μάθηση**, ενώ δημιουργούνται οι προϋποθέσεις, ώστε οι μικροί μαθητές να εξελιχθούν σε **ενήλικες ευαίσθητους περιβαλλοντικά**

Η **δημιουργία** και ιδιαίτερα η **συντήρηση** ενός κήπου στο χώρο του σχολείου, θεωρείται όλο και περισσότερο αναγκαία, γιατί:

- παρέχει αισθητική απόλαυση,
- προκαλεί την αλλαγή του μικροκλίματος,
- δίνει τη δυνατότητα για φυσική δραστηριότητα,
- συμβάλλει στην καλή υγεία,
- δίνει τη δυνατότητα για επαφή των παιδιών με τη φύση
- μπορεί να χρησιμοποιηθεί με πολύ καλά αποτελέσματα στην εκπαιδευτική διαδικασία για την επίτευξη των στόχων για συμμετοχή και ενδιαφέρον των μαθητών για τα κοινά.

Συνολικά αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την εκπαίδευση για την αειφορία και την εκπλήρωση των στόχων του αειφόρου σχολείου σε όλους τους πυλώνες αειφορίας. Είναι ένα έργο μέσα από το οποίο δίνονται ευκαιρία στους μαθητές:

- για συμμετοχή,
- για δράση,
- για ενημέρωση και για απόκτηση γνώσεων για πολλά θέματα που συνδέονται με την αειφορία (εξοικονόμηση νερού, νέες μεθόδους καλλιέργειας, κομποστοποίηση, ανακύκλωση, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας),
- για ανάπτυξη ενδιαφέροντος για τα κοινά θέματα
- Ακόμα μπορεί να γνωρίσουν τα τοπικά προϊόντα και να ασχοληθούν με τη διάθεση των προϊόντων αυτών και τη σύνδεση με την διατροφή και την υγεία.
- Η εργασία των μαθητών για την επίτευξη του «κοινού στόχου», δηλαδή:
  - ✓ της δημιουργίας και
  - ✓ της συντήρησης του σχολικού κήπου,

λειτουργεί στην ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων μέσα στη σχολική κοινότητα σε πολλαπλά επίπεδα.

Υποστηρίζεται η ένταξη μαθητών από άλλες χώρες. Παιδιά με διαφορετικότητες, μεταμορφώνουν τις διαφορές τους σε μέσο για καλύτερη συνεργασία. Για παράδειγμα, αλλοδαποί μαθητές μεταφέρουν γνώσεις από τις χώρες καταγωγής τους, ή ακόμα φυτά και σπόρους από την πατρίδα τους, ενώ παράλληλα μαθαίνουν από τους συμμαθητές τους για τη χλωρίδα της χώρας που τους φιλοξενεί.

Αποτελεί ευκαιρία για τη δημιουργική εμπλοκή των γονέων στο σχολείο.

Για το όλο εγχείρημα μπορεί να ζητηθεί και η βοήθεια γονέων, οι οποίοι εμπλέκονται στην όλη διαδικασία με μεγάλη ευχαρίστηση. Με αυτό τον τρόπο έχουν την αίσθηση ότι, το σχολείο είναι ανοιχτό προς αυτούς, νιώθουν συνεργάτες με τους εκπαιδευτικούς και αντιλαμβάνονται ότι ανάμεσα στο σπίτι και το σχολείο δεν υπάρχουν στεγανά. Ο σχολικός κήπος δίνει την ευκαιρία να εμπλακούν γονείς μετανάστες ή και γονείς, που έχουν γεωργικές και όχι ακαδημαϊκές γνώσεις. Η ένταξη παιδιών και γονέων με διαφορετική καταγωγή, χρώμα, γλώσσα ή κοινωνική προέλευση εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τους εκπαιδευτικούς, στους οποίους πλέον δημιουργείται η ανάγκη καλύτερης κατάρτισης για την ομαλή ένταξη όλων των μαθητών στη σχολική κοινότητα.

Αποτελεί ευκαιρία για το άνοιγμα του σχολείου στην ευρύτερη κοινότητα.

Όταν οι γνώσεις και οι δεξιότητες μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων δεν είναι αρκετές για την ανάπτυξη και διαχείριση του σχολικού κήπου, τα σχολεία ως χώρος μάθησης αναπτύσσουν συνεργασίες:

- είτε για παράδειγμα με εταιρούς της αγροτικής κοινότητας γιατί με τη βοήθειά τους θα διευκολυνθεί η μελέτη των τοπικών φυσικών πόρων,
- είτε πάλι δημιουργούν συνεργασίες με πανεπιστήμια, με ειδικούς από το πάρκο της πόλης ή και τοπικές επιχειρήσεις ώστε να διευκολυνθεί η μελέτη της οικολογίας του αστικού δάσους κά.

Για να μπορέσουν να υλοποιηθούν όλες αυτές οι πτυχές της δημιουργίας του σχολικού κήπου είναι απαραίτητη αφενός μεν η επικοινωνία και η συνεργασία τόσο μεταξύ των εκπαιδευτικών, όσο και μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών με σκοπό την εκπόνηση

από
κοινού

προγράμματος εργασιών, το οποίο συνήθως ακολουθεί το κρυφό αναλυτικό πρόγραμμα, αφετέρου δε ανάμεσα στη σχολική και την ευρύτερη κοινότητα. Μέσα από αυτές τις συνεργασίες οι μαθητές νοιώθουν ικανοποίηση, συμμετέχουν ενεργά, αναπτύσσουν πρωτοβουλίες, και πολιτική συμπεριφορά.

Αειφόρο Ελληνικό Σχολείο, Όλοι νοιαζόμαστε, όλοι συμμετέχουμε: Ο σχολικός κήπος

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων που πιθανότατα θα προκύψουν κατά τη λειτουργία των σχολικών κήπων, όπως η έλλειψη χρόνου των εκπαιδευτικών, η έλλειψη κεφαλαίου και εμπειρία κηπουρικής, βανδαλισμοί, δυσκολία στη συντήρηση την εποχή των διακοπών κ.ά. είναι θέματα τα οποία μπορούν να αντιμετωπιστούν με ένα καλό προγραμματισμό και κυρίως με τη καλή λειτουργία και συνεργασία των μαθητικών ομάδων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

- Akerblom, P. (2004). Footprints of School Gardens in Sweden. *Garden History*. 32(2), pp: 229-247.
- Blair, D. (2009). The Child in the Garden: An Evaluative Review of the Benefits of School Gardening. *The Journal of Environmental Education*. 40 (2), pp:15-38.
- Bundschu-Mooney, E. (2003). *School Garden Investigation. Environmental Awareness and Education*. San Rafael, CA: Dominican University of California.
- Ozer, J.E. (2006). The effects of school gardens on students and schools: Conceptualization and Considerations for maximizing healthy development. *Health Education & Behavior*. 34, p: 846-863
- Μικρογιαννάκη, Ι. (2009). Ο ρόλος των γονέων στο αειφόρο σχολείο. Εις: *Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου: «Το αειφόρο σχολείο του παρόντος και του μέλλοντος»*. Αθήνα.
- Μπαζιγίου, Α. (2009). Η πρόκληση του αειφόρου σχολείου στην ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς. Εις: *Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου: «Το αειφόρο σχολείο του παρόντος και του μέλλοντος»*. Αθήνα.
- Μπενετάνου, Β. (2009). Η συμβολή του βιοκλιματικού σχολείου στην προστασία του περιβάλλοντος. Εις: *Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου: «Το αειφόρο σχολείο του παρόντος και του μέλλοντος»*. Αθήνα.
- Πάσσαμ, Χ. (επιμέλεια) (2001). *Ο σχολικός Κήπος. Ενίσχυση της Βιοματικής και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα :ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- Πατσιαούρας, Α. (2008). Ρατσισμός και Ξενοφοβία στην Κοινωνία, την Εκπαίδευση και τον Αθλητισμό. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό*. 6(3), σ:290-302

<http://okipostisaciforias.wordpress.com/>
<http://www.mediterraneangardensocietygreece.org/about.html#2>

Ενδεικτικός σχεδιασμός για την κατασκευή και συντήρηση σχολικού κήπου κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους

1. Στην αρχή της σχολικής χρονιάς ένα ΤΜΗΜΑ αναλαμβάνει μαζί με τρεις εκπαιδευτικούς τη βελτίωση-πρασίνισμα του αύλειου χώρου (αυτό μπορεί να γίνει στα πλαίσια προγράμματος ΠΕ ή κάποιας άλλης δράσης του σχολείου).
2. Οι μαθητές/τριες του ΤΜΗΜΑΤΟΣ εντοπίζουν-καταγράφουν την υπάρχουσα βλάστηση και προτείνουν χώρους για ανθόκηπο και λαχανόκηπο.
3. Οι μαθητές/τριες του ΤΜΗΜΑΤΟΣ χωρίζονται σε τρεις ομάδες και αναλαμβάνουν:
  - ✓ Ομάδα Α με ένα εκπαιδευτικό τη συντήρηση-διαμόρφωση της υπάρχουσας βλάστησης και δεντροφύτευση εάν και όπου είναι δυνατόν.
  - ✓ Ομάδα Β με ένα εκπαιδευτικό δημιουργία λαχανόκηπου
  - ✓ Ομάδα Γ με ένα εκπαιδευτικό δημιουργία ανθόκηπου
4. Ανάλογα με το μέγεθος του σχολείου, κάθε ομάδα (Α, Β, Γ) βοηθιέται και από μαθητές άλλων τμημάτων ή από ολόκληρα τμήματα, τα οποία συντονίζει (ευρύτερες ομάδες Α,Β,Γ).
5. Κάθε ευρύτερη ομάδα εκπονεί σχέδιο εργασιών, εντοπίζει προβλήματα και προτείνει λύσεις.
6. Οι ομάδες Α, Β, Γ, αλληλοενημερώνονται, συντονίζουν τις δράσεις τους και κάνουν προγραμματισμό των εργασιών τους.

Τι πρέπει να προσέξουν οι ομάδες:

Ομάδα Α: να διατηρήσουν - συντηρήσουν τα πολυετή φυτά και να φτεύσουν κάποια δέντρα ή θάμνους για την διαμόρφωση του μικροκλίματος.

Στη βορεινή πλευρά του σχολείου φυτεύονται αειθαλή δέντρα ή θάμνοι ως ανεμοφράχτες πχ.: πεύκα, αριά, νερατζιά, δάφνη, χαρουπιά (για αποφυγή ηχορύπανσης), βιβούρνα, λιγούστρα, κάσσια, αγγελική, ελιά κά

ενώ στη νότια και νοτιοδυτική φυλλοβόλα για να έχουν ήλιο το χειμώνα και δροσιά το καλοκαίρι, πχ: κουτσουπιά, πασχαλιά, λυγαριά, ροδιά, ιβίσκος, αχλαδιά ή μηλιά καλλιπωπιστική, ακακία, τίλιο κά

Ομάδα Β: στο λαχανόκηπο θα φυτέψουν φυτά που σπέρνονται ή φυτεύονται φθινόπωρο και συγκομίζονται άνοιξη- αρχές καλοκαιριού. Πχ: κουνουπίδι, λάχανο, σπανάκι, καρότα, ρεπανάκι κά. Αλλοδαποί μαθητές μπορούν να φέρουν σπόρους από φυτά της πατρίδας τους.

Ομάδα Γ: στον ανθόκηπο μπορούν να φυτέψουν μεσογειακά και ξενικά φυτά. Θα χρησιμοποιήσουν ποικιλία φυτών, ώστε να υπάρχει ανθοφορία όλο το χρόνο και να καλύπτεται το αισθητικό κομμάτι της λειτουργίας του κήπου. Μεσογειακά φυτά που μπορούν να χρησιμοποιήσουν είναι: ρίγανη, δυόσμος, λεβάντα, θυμάρι, θρούμπι, φλησκούνι, φασκόμηλο, ματζουράνα, πελαργόνι κά. Από ξενικά, μπορούν να προτιμήσουν φυτά που καλλιεργούνται και στις πατρίδες αλλοδαπών μαθητών.

- Οι ομάδες Α, Β, Γ κρατούν ημερολόγιο εργασιών και αλληλοενημερώνονται κάθε μήνα. Στο ημερολόγιο καταγράφονται και παρατηρήσεις όπως για παράδειγμα η ποσότητα του νερού που απαιτήθηκε για τα μεσογειακά φυτά και για τα ξενικά κλπ

- Ο σύλλογος ενημερώνεται από τους συντονιστές εκπαιδευτικούς του προγράμματος για τις εργασίες που έγιναν (ημερολόγιο) και για τις εργασίες που πρόκειται να γίνουν (προγραμματισμός εργασιών) ώστε να προγραμματίσουν έγκαιρα τη διδασκαλία μαθημάτων στον κήπο.

- **Κριτήριο επιλογής των φυτών** είναι η ευκολία εύρεσής τους και ο εύκολος τρόπος αναπαραγωγής τους από τα παιδιά. Ο πολλαπλασιασμός γίνεται με σπόρο και μοσχεύματα ή αγοράζονται μικρά φυτάρια τα οποία φυτεύονται στις οριστικές τους θέσεις στον κήπο.
  - **Γνώσεις – πληροφορίες** αποκτώνται από ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, όπως και από ειδικούς επιστήμονες (πχ γεωπόνους του δήμου/κοινότητας κλπ)
- **Εργαλεία – υλικά** μπορεί να ζητηθούν από το δήμο-κοινότητα, γονείς και φορείς.
- **Άνοιγμα στην κοινότητα.** Χώρος επιπλέον για λαχανόκηπο μπορεί να ζητηθεί από το δήμο- κοινότητα
- **Κομποστοποίηση.** Από την αρχή της σχολικής χρονιάς γίνεται κομποστοποίηση, ώστε την άνοιξη να μπορεί να χρησιμοποιηθεί το λίπασμα για τα φυτά του κήπου.
- **Διάθεση προϊόντων:** Τα προϊόντα του λαχανόκηπου καταναλώνονται από τους μαθητές/τριες ή χαρίζονται σε παιδικούς σταθμούς, γηροκομεία κá. Η δράση γίνεται με τη συμμετοχή γονέων.